

Jaarverslag Stichting Wijkcollectie 2023

Inleiding

2023 is het laatste jaar van het meerjarig project de Wijkcollectie geweest. Het project, waar de stichting haar naam aan ontleend en dat in veel wijken in de stad zichtbaar is geworden, heeft zich in deze drie jaar ontwikkeld van een project naar een programma.

Dit is ook het jaar geweest waar we de eerste veelbelovende resultaten van ons actieonderzoek kunnen presenteren. Een werkwijze die wij ook in volgende jaren zullen voortzetten en ons richten op het uitbreiden van het onderzoek, we willen meer mensen bevragen over de invloed van deelname aan ons programma.

2023 was een jaar waarin veel nieuwe samenwerkingen hebben plaatsgevonden, ook omdat we naar nieuwe wijken zijn gegaan waar we natuurlijk nieuwe partners hebben ontmoet. We zien dat de mensen uit wijken waar we al langer werken regelmatig aangeven weer te willen samenwerken. Daar gaan we graag op in. Een mooi voorbeeld was de Sterrenwandeling in Bospolder Tussendijken waar we de wijktekening presenteerden. Het sterkt ons om deze aanpak voort te zetten.

We ontvangen in 2023 de Doro Siepelprijs uit handen van de wethouder. Wij zien dit als een fantastische blijk van waardering voor de verhalen van Rotterdammers die in hun wijken iets in beweging zetten.

Wij kijken vol verwachting en ongeduld naar de komende jaren waar we met het Reizend LeerCircus, meer evenementen, wijktekeningen en vooral met heel veel bewoners en hun verhalen samen een verschil willen maken.

Nicole van Dijk

Directeur Bestuurder Stichting Wijkcollectie

Mei 2024

Inhoudsopgave

Jaarverslag Stichting Wijkcollectie 2023	1
Inleiding	1
1. Introductie: dit is Stichting Wijkcollectie	3
2. Missie en visie	4
2.1 Missie	4
2.2 Visie	4
2.3 Strategie	4
3. Impact Onderzoek	5
4. Activiteiten 2021 - 2023	11
4.1 De wijkcollecties	11
4.2 Aantal verhalen	12
4.3 Kiezen van de wijken.....	12
4.4 Samenstellen van de verhalencollecties	12
4.5 Verhalen maken.....	12
4.6 Verhalen delen en ontwikkelen van activiteiten:.....	13
4.7 Samenwerkingen:	17
4.9 Echt Rotterdams Erfgoed.....	21
4.10 Aantallen Activiteiten in 2023	21
5. Financieel overzicht	22
6. Organisatie en codes.....	23
Bijlage 1: Onderzoeksresultaten; Dat moet gezien worden!	26
Bijlage 2 en 3: onderzoeksresultaten Veldacademie.....	33

1. Introductie: dit is Stichting Wijkcollectie

Stichting Wijkcollectie is een Rotterdams platform waar verhalen zichtbaar worden gemaakt. Verhalen over ideeën en initiatieven van bewoners van de stad die bijdragen aan een verandering in de wijk. Door samen met Rotterdammers hun verhalen op te tekenen, te verbeelden, te delen en te bewaren, werkt de Wijkcollectie aan het nieuwe erfgoed van de stad. Stichting Wijkcollectie is een vervolg op Echt Rotterdams Erfgoed: een erfgoedprogramma dat is ontwikkeld bij Museum Rotterdam. Hetzelfde team richtte later Stichting Wijkcollectie op, omdat wij vinden dat het erfgoed van de stad verteld moet worden door de bewoners zelf. Inmiddels heeft de Wijkcollectie in meer dan twintig wijken verhalen verzameld van Rotterdammers die in actie komen voor en met de stad. De verhalen zijn door middel van kunstwerken, erfgoedevenementen en online media breder beschikbaar gemaakt. Het inzetten van kunst en cultuur helpt om via nieuwe wegen verbindingen te maken en uitdagingen in de wijk bloot te leggen. De afgelopen jaren heeft de Wijkcollectie hiervoor samengewerkt met verschillende kunstenaars om samen de spelregels te onderzoeken en de verhalen te verbeelden. Vanaf het ontstaan van de Wijkcollectie merken we dat bewoners direct begrijpen waarom bepaalde verhalen uit hun wijk benoemd worden als erfgoed en daar trots op zijn. Als de manier waarop zij zich inzetten voor de wijk wordt opgemerkt en gewaardeerd, voelen zij zich nog meer verbonden met de wijk en verantwoordelijk voor de beweging die zij zelf in gang hebben gezet. Dit maakt hen meer eigenaar van hun eigen leefomgeving. Hun inzet werkt aanstekelijk, waardoor anderen worden geïnspireerd om ook iets te doen. Erfgoed, een sterke gemeenschap en een meer rechtvaardige stad worden zo met elkaar verweven. De inzet en het werk van de Wijkcollectie wordt erkend. In september 2023 ontving Stichting Wijkcollectie de Doro Siepelprijs: een prijs voor een Rotterdamse culturele organisatie of persoon die zich inspant voor het aantrekken van nieuw publiek. De jury noemde de stichting 'bewonderenswaardig'. Het werk van de stichting is het afgelopen jaar veelvoudig gepresenteerd op internationale bijeenkomsten, zoals de ICOM bijeenkomsten. In verband met de uitvoering van het FARO verdrag (Raad van Europa, 2005) wordt Stichting Wijkcollectie vanaf 2024 door de Rijksdienst Cultureel Erfgoed financieel ondersteund om bij te dragen aan de ontwikkeling van een ander perspectief op erfgoed.

Foto: Uitreiking Doro Siepelprijs 2023

2. Missie en visie

Stichting Wijkcollectie werkt vanuit een verbindende kijk op erfgoed. Dat is belangrijk in onze diverse stad. We richten ons op de wijk omdat dit het gebied is dat voor bewoners relevant is. De stichting komt op plekken waar over het algemeen minder cultureel aanbod is en waar meer sociaal maatschappelijke opgaven zijn. Op een laagdrempelige en activerende manier bereiken we een diverse groep mensen en maken we samen een verschil. Zo geven we gevraagd en ongevraagd impulsen aan deze wijken. We gaan in gesprek met bewoners en leggen hun verhaal vast als erfgoed van de wijk. Vervolgens betrekken we lokale cultuurmakers om een vertaling van de verhalen te maken en zo het immaterieel erfgoed vorm te geven en te verbeelden. Hiermee worden bewoners verleid om te verwoorden wat zij belangrijk vinden en willen bewaren voor de toekomst, waardoor de ontwikkeling van hun wijk richting krijgt. Dit biedt een waardevolle aanvulling voor het culturele en maatschappelijk leven in de wijken van de stad, en zet de deur open voor uitwisseling en debat. Dat is vaak hard nodig om daarmee onverschilligheid ten opzichte van elkaar om te buigen naar nieuwsgierigheid naar de ander.

2.1 Missie

Het is onze missie bij te dragen aan krachtigere gemeenschappen en een rechtvaardigere samenleving. Dat doet Stichting Wijkcollectie door verhalen te verzamelen, delen, verbeelden en bewaren als immaterieel hedendaags erfgoed om meer verbinding tussen stadsbewoners te bewerkstelligen.

2.2 Visie

Het UNESCO Verdrag uit 2003 beschrijft immaterieel erfgoed als bron van culturele diversiteit en duurzame ontwikkeling. Het versterkt de identiteit en continuïteit van gemeenschappen en bevordert respect voor culturele diversiteit en creativiteit. De Wijkcollectie richt zich op nieuw erfgoed, datgene wat nu ontstaat en toekomstig erfgoed kan zijn. Verhalen van bewoners en initiatieven beschouwen we als hedendaags immaterieel erfgoed. Mensen moeten nu invloed hebben op hun nalatenschap, wat richting, kracht, vrijheid, gelijkheid en eigenaarschap bevordert. In een diverse stad als Rotterdam speelt nieuw erfgoed een belangrijke rol. Het kan groepen samenbrengen en bijdragen aan een gezamenlijke identiteit. Verhalen over stadsopruimers, energietransitie of ontmoetingsplekken zien wij als nieuw immaterieel erfgoed. De Wijkcollectie wil deze verhalen doorgeven en eraan bijdragen.

2.3 Strategie

In een tijd van urgentie rond diversiteit, inclusie en kansengelijkheid, ziet de Wijkcollectie kansen om mensen te verbinden. Als erfgoedorganisatie bewegen we mee met ontwikkelingen en werken we aan instrumenten om bewoners, stakeholders en publiek te bereiken en te verbinden. Dit doen we door artistieke inhoud te ontwikkelen en bedrijfsmatige groeimodellen te testen.

Onderzoek: We monitoren de impact van onze projecten en delen de opgedane kennis lokaal, nationaal en internationaal.

Doelstellingen: We willen bewoners eigenaarschap geven over hedendaags erfgoed, mensen verbinden en gemeenschappen versterken voor rechtvaardige, inclusieve wijken. Tussen 2025-2028 willen we onze culturele activiteiten en onderzoek combineren om een toonaangevende organisatie te worden die culturele erfgoedactiviteiten aan wijkverbeteringen koppelt en onderzoeksmethodieken ontwikkelt om dit zichtbaar te maken.

Digitaal: In 2023 heeft de Wijkcollectie de collectie volledig gedigitaliseerd en op een toegankelijk platform gebracht. De komende jaren onderzoeken we nieuwe digitale vormen van erfgoed en hoe deze beschikbaar kunnen worden gemaakt voor bewoners, publiek en stakeholders.

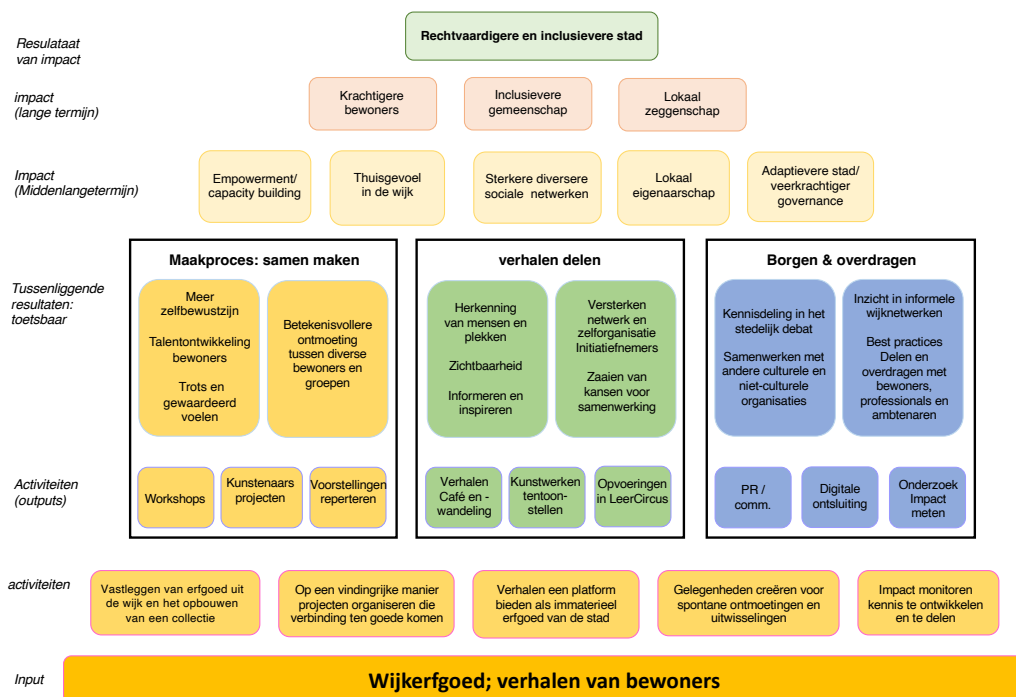
3. Impact Onderzoek

In samenwerking met onderzoekers van [Veldacademie](#), een praktijkgerichte onderzoekswerkplaats en een kennisplatform voor integrale wijkontwikkeling, ontwikkelde de Wijkcollectie in 2021 een manier die de impact van haar evenementen inzichtelijk maakt. Hierbij werd gewerkt met de Theory of Change (ToC): een verandermodel dat laat zien hoe de activiteiten het lange termijn doel van de stichting (een rechtvaardige en inclusieve stad) dichterbij brengt.

De Theory of Change van de Wijkcollectie is opgebouwd uit 7 lagen:

1. Basis (1ste laag): Dit omvat de verhalen van bewoners, het nieuwe wijkerfgoed.
2. Activiteiten (2de laag): Hieronder vallen de verschillende activiteiten die Wijkcollectie onderneemt om het wijkerfgoed zichtbaarder te maken, te visualiseren, te delen en te bewaren.
3. Concrete outputs (3de laag): Dit zijn de tastbare resultaten van de activiteiten, zoals workshops, voorstellingen, VerhalenWandelingen, PR en communicatie, en digitale ontsluiting.
4. Toetsbare resultaten (4de laag): Hier worden de resultaten van de georganiseerde activiteiten getoetst, verdeeld in drie kolommen: Samen maken, Verhalen delen, en Borgen & Overdragen.
5. Midden-lange termijn impact (5de laag): Dit laat zien welke impact de activiteiten op middellange termijn beogen te hebben, gebaseerd op de resultaten van het onderzoek in de drie kolommen.
6. Lange termijn impact (6de en 7de laag): Dit gaat over de impact op lange termijn waar de Wijkcollectie aan wil bijdragen.

Verandermodel van de Wijkcollectie

In 2022 analyseerden de onderzoekers welke impact de Verhalen- Wandelingen op de deelnemers had. Hiervoor zijn 9 wandelingen geanalyseerd en 268 wandelaars bevestigd. De belangrijkste uitkomsten waren:

- deelnemers waarderen de VerhalenWandelingen zeer. Dat is een reden om terug te komen;
- deelnemers geven aan nieuwe verhalen te hebben gehoord en nieuwe mensen te hebben leren kennen;
- deelnemers geven aan de wijk beter te hebben leren kennen en waarderen, en voelen zich er meer thuis. Dit gebeurt vooral als de groepen wandelaars bestaan uit een mix van wijkbewoners en wandelaars van buiten de wijk.

Onderzoekers van Veldacademie concluderen dat het werk van de Wijkcollectie bijdraagt aan een sterker gevoel van publieke vertrouwdsheid in de wijk (zie bijlage 2).

Onderzoek 2023

In de loop van 2022 en 2023 ontwikkelde Stichting Wijkcollectie naast de Verhalenwandelingen, ook andere methoden om met erfgoed en cultuur bij te dragen aan veerkracht in de wijken. Voorbeelden: verhalenboxen, een wijkfilm, een wijkmuseum, een wijktekening. Om dit experimentele ontwerpproces bij te kunnen sturen en te weten welke impact er is met welke aanpak, is de stichting in 2023 overgegaan tot een kwalitatief onderzoek waarbij in twee wijken wordt onderzocht wat de gevolgen van deelname zijn aan de Wijkcollectie. Met 'deelnemers aan de Wijkcollectie' bedoelen we die mensen wiens verhaal is opgetekend en gearchiveerd in de Wijkcollectie én die als verteller hebben meegedaan aan verschillende activiteiten. In de keuze voor respondenten stelde een externe onderzoeker een mix samen van individuele bewoners, organisaties en initiatieven die aan een verschillend aantal activiteiten hebben meegedaan.

Effecten van deelname

Met kwalitatieve vragenlijsten keken we naar het effect van deelname aan de Wijkcollectie op deze verhalenvertellers. In 2023 is de impact van deelname bij 26 van dergelijke deelnemers aan de Wijkcollectie, in twee wijken onderzocht.

Voor de kwalitatieve vragenlijst ontwierp Stichting Wijkcollectie een 'impactcirkel'. Dat is een vragenlijst waarmee verschillende onderdelen van de Theory of Change kan bevragen. De Wijkcollectie nam in samenwerking met een onderzoeker van Veldacademie aan de hand van de vragenlijst, interviews af en analyseerde deze.

De vragen zijn geclusterd volgens een aantal thema's en per thema werden drie vragen gesteld: Wat is de impact op de individuele bewoner? Wat is de impact op een organisatie/initiatief? En wat is de impact die deelname heeft op de positie in of kijk op de stad als geheel?

Thema's

Deze drie vragen zijn over de volgende thema's gesteld:

Erfgoed: Wat is de waarde die deelnemers hechten aan het feit dat hun verhaal als erfgoed wordt opgenomen in de Wijkcollectie?

Netwerk:

Hebben individuele deelnemers meer mensen leren kennen? Hebben organisaties of initiatieven

door deelname hun contacten uitgebreid? Hebben deelnemers op stedelijk niveau meer contacten binnen de gemeente of publieke organisaties gekregen?

Ontwikkeling:

Met betrekking tot de ontwikkeling wilde de Wijkcollectie weten of deelnemers zich meer trots voelen over zichzelf. Aan organisaties werd gevraagd of zij meer erkenning voelen voor hun werk in de wijk. Als derde vroegen we of mensen meer erkenning uit de hele stad voelen. Hierna volgde een reflectie.

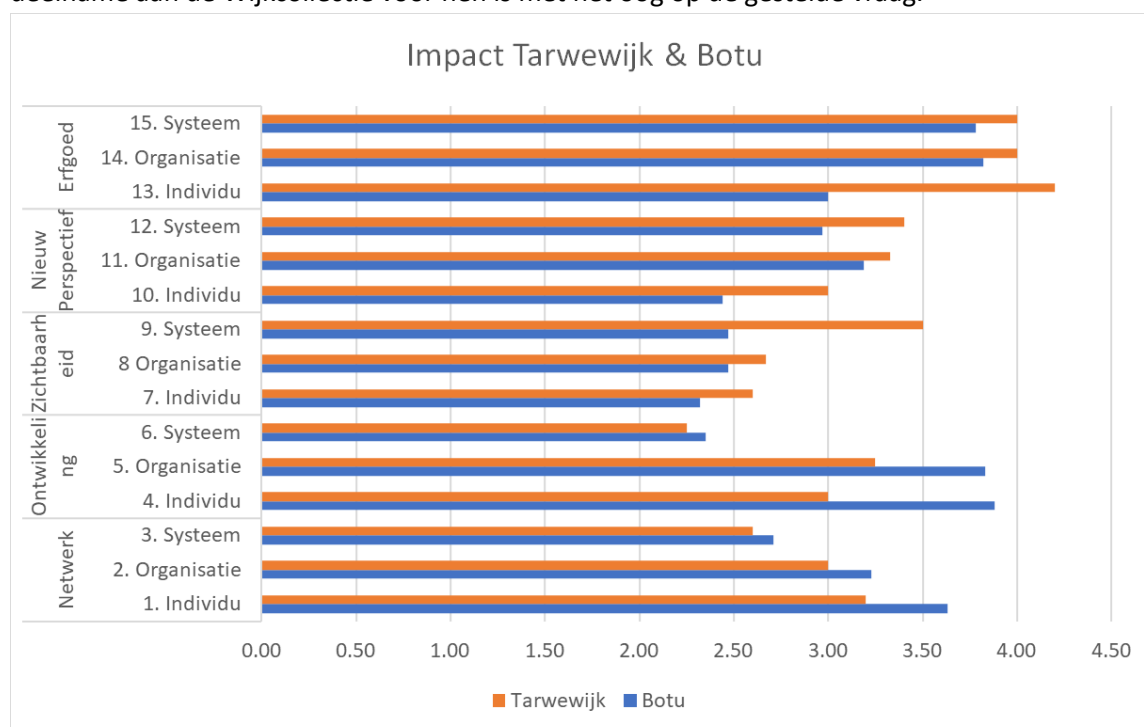
Nieuw Perspectief:

Wijkcollectie vroeg aan bewoners of zij door deelname een nieuw beeld of inzicht over zichzelf kregen. Aan organisaties of zij een nieuw inzicht over de eigen mogelijkheden kregen en als laatste of men een nieuw beeld of inzicht over de wijk of stad kreeg. Dit is een aanvulling op de vraag naar ontwikkeling.

Zichtbaarheid:

Aan individuele bewoners vroeg de Wijkcollectie of mensen ervaren of hun verhaal bij meer mensen bekend is. Aan organisaties of mensen hun initiatief beter weten te vinden door deelname aan de Wijkcollectie. We vroegen aan iedereen of zij zich door deelname meer een onderdeel van de wijk of stad voelen.

Mensen kunnen steeds antwoorden door op een schaal van 0 tot 5 aan te geven wat de waarde van deelname aan de Wijkcollectie voor hen is met het oog op de gestelde vraag.

Doordat de Wijkcollectie de resultaten van twee wijken kon vergelijken is ook een idee ontstaan hoe verschillende activiteiten kunnen bijdragen aan een bepaald type impact.

BoTu: n = 18 (totaal aantal verhalen in deze wijkcollectie: 42)

Tarwewijk n = 8 (totaal aantal verhalen in deze wijkcollectie: 19)

Bospolder-Tussendijken en Tarwewijk

Als eerste vallen de verschillen tussen Bospolder-Tussendijken (BoTu) en Tarwewijk op. In BoTu vinden deelnemers dat de activiteiten van Wijkcollectie meer bijdragen aan de eigen ontwikkeling en de uitbreiding van hun netwerk dan in Tarwewijk. In Tarwewijk vinden bewoners dat de activiteiten van Wijkcollectie meer bijdragen aan de zichtbaarheid van de verhalen en de mensen daarachter dan in BoTu. In BoTu is de Stichting Wijkcollectie al veel langer actief en hebben veel deelnemers aan meerdere verschillende activiteiten meegedaan. In Tarwewijk zijn minder activiteiten georganiseerd maar is een langdurig project uitgevoerd dat veel mensen heeft betrokken: de wijkspelfilm. Wij denken doordat mensen hier langer hebben meegedaan aan activiteiten, steeds met nieuwe mensen in aanraking kwamen op verschillende plekken en uiteindelijk tijdens een groot event gezamenlijk de film konden bekijken, veel deelnemers een grote invloed hebben ervaren. **Zowel op vragen over erfgoed, nieuw perspectief en zichtbaarheid is de score hier hoger dan in BoTu.** Door mee te doen aan de productie van de film hebben deelnemers een nieuw perspectief over de wijk en de stad als geheel ervaren en voelen zij zich veel meer een onderdeel van de wijk. Voor ons een belangrijke indicator dat we de activiteiten bijdragen aan het thuisgevoel in de wijk.

Het valt op dat veel ondervraagden vinden dat zij door deelname aan activiteiten van de Wijkcollectie zich veel meer een onderdeel van de wijk en soms van de stad als geheel voelen. Uit interviews blijkt dat als hun verhaal een onderdeel wordt van het wijkerfgoed belangrijk is.

Ontwikkeling en netwerkvorming scoren juist in BoTu veel hoger. Dat kan verklaard worden uit het feit dat Wijkcollectie langer aanwezig is in deze wijk en de deelnemers in BoTu aan veel verschillende activiteiten hebben meegedaan en hierdoor veel mensen hebben leren kennen in de wijk en nieuwe vaardigheden hebben ontwikkeld. **Op deze thema's ervaren individuele deelnemers wat meer impact dan organisaties.** Dit geldt ook voor de uitbreiding van het netwerk. Omdat Wijkcollectie zich met de workshops vooral richtte op deelname van individuele bewoners zijn wij tevreden dat te zien. Organisaties zien wel dat het programma aan activiteiten een positieve uitwerking heeft voor bijvoorbeeld hun bezoekers en in mindere mate voor de organisatie als geheel.

Het laagst scoort de vraag over de erkenning uit de hele stad, in beide wijken. Op dit moment ervaren mensen minder dat die erkenning door activiteiten van Wijkcollectie wordt aangewakkerd. Niet vreemd gezien het feit dat Wijkcollectie zich in deze eerste jaren vooral richtte op activiteiten op wijkniveau.

Uitkomsten Onderzoek en de Theory of Change

Indien met de uitkomsten van het onderzoek uit 2022 en 2023 gekeken wordt naar de Theory of Change die Wijkcollectie hanteert, lijken de volgende hypothesen te worden bevestigd:

Samen maken op basis van de verhalen draagt bij aan krachtigere bewoners

- Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat bewoners het belangrijk vinden dat hun hedendaagse verhalen als erfgoed van de stad worden bewaard en vastgelegd. Dit sluit aan bij de eerste laag van de Theory of Change, waarbij de focus ligt op het verzamelen van verhalen van bewoners als basis van wijkerfgoed.

"Het gaat niet zozeer om mijn verhaal maar om ons verhaal, van Delfshaven of BoTu."

"Ja, dat (red: de verhalen) moet gedeeld worden want het is een andere kijk op mensen. Waardoor je een andere wereld bouwt en waardoor een wereld ook prettiger gaat voelen. Voor de mensen om je heen en uiteindelijk ook voor jezelf."

"Het is belangrijk om te bewaren wat er nu gebeurt zodat je na verloop van tijd kun terugkijken. Vooral nu alles zo snel gaat vind ik het belangrijk om vast te leggen. Zo kun je zien hoe ontwikkelingen gaan."

"Het was bijzonder dat mensen interesse in mij hadden want ik ben ook maar een gewoon mens. Ik heb mijn verhaal ook in de uitzending bij Rijnmond verteld en zie de VerhalenWandeling en de Wijkcollectie als de kroon op dit alles."

- Bewoners die meedoen aan workshops en andere activiteiten ervaren dat ze zichzelf ontwikkelen en merken na verloop van tijd dat zij een nieuw perspectief hebben gekregen op zichzelf, de wijk en soms de stad.

'Ik was nog nooit in een kerk geweest. Met de wandeling gingen we in de Tarwewijk langs al die kerken, met mij als gids! Ik ging naar een Sikh tempel. Ik vertelde aan al mijn familieleden dat we een Sikh tempel hebben in Rotterdam.'

'Door de wijkcollectie heb ik ook andere, mooie verhalen gehoord die ik weer door kan vertellen. Ik ben ook nieuwsgieriger geworden naar andere verhalen.'

'Ik ben over mijn angst voor anderen heen gekomen en merk dat ik zelf ook talenten heb.'

'door mee te doen met de film heb ik zelf grote en bepalende stappen kunnen nemen. Ik heb een andere baan en ben met een opleiding begonnen.'

Verhalen delen leidt tot vertrouwdheid met de wijk en uitbreiding van netwerken . Daarnaast zien deelnemers nog veel meer potentie

- Mensen vinden het belangrijk dat hun hedendaagse verhalen als erfgoed van de stad worden vastgelegd, zodat blijkt hoe ontwikkelingen zijn gegaan en wie daar belangrijk in waren. Dit sluit aan bij de tweede kolom van de Theory of Change, waarbij de focus ligt op het delen van deze verhalen met de bredere gemeenschap.

- Uit de VerhalenWandelingen blijkt dat meer dan de helft van de interacties, nieuwe interacties waren. Deelnemers hebben **nieuwe mensen leren kennen** en **nog onbekende verhalen** gehoord. Wijken werden zo vertrouwder en bewoners bekender voor elkaar. In die zin is de aanname dat Wijkcollectie bijdraagt aan meer vertrouwde wijken een juiste.

"Ik ben nu nooit meer alleen. Als ik op straat ben is er altijd wel iemand die mij kent."

“Verhalen dragen bij aan thuis voelen. Doordat je verhalen hoort over je buurt –denk je goh ik hoor erbij. Het zorgt voor samenhang. Als je de verhalen kent dan waardeer je het ook meer.”

“Ik heb nu gezichten gezien bij plekken waar ik ben geweest. Ik voel me er wat meer thuis. Thuis is misschien niet het goede woord, ik voel me er wel bekender.”

- Het onderzoek suggereert echter ook dat mensen soms de zichtbaarheid van de Wijkcollectie nog niet goed genoeg vinden. Dit benadrukt het belang van effectieve communicatie en verspreiding van de verzamelde verhalen en het wijkerfgoed, om ervoor te zorgen dat ze door een breed publiek worden gezien en gewaardeerd. Bewoners vinden het belangrijk dat de verhalen veel zichtbaarder terugkomen in de wijk. Waar dit wel gebeurt zijn mensen hier heel positief over. De keuze voor het platform waarop de verhalen gedeeld worden is belangrijk. Voor diverse doelgroepen kan dat op andere plaatsen zijn.

(Luisa): "Eerst zei niemand wat tegen mij (voorbijgangers in de wijk). Nu komen mensen naar me toe. Die hebben mij op tv gezien doordat zij aandacht besteden aan mijn verhaal (opname van Open Rotterdam tijdens een evenement van Wijkcollectie). Mensen willen meedoen met opruimen. Soms zeggen ze 'ik vind het zo goed wat je doet.'"

"Ik vind het verhaal van Luisa prachtig. Zij is officieel afgekeurd maar moet je kijken wat een waarde zij nog kan toevoegen. Haar deelname aan de wijkcollectie creëert een nieuw perspectief op haar situatie."

Borgen en overdragen

- Het onderzoek benadrukt het belang van het vastleggen van hedendaagse verhalen als erfgoed van de stad, niet alleen om de ontwikkelingen te documenteren, maar ook om mensen de credits te geven die ze toekomen. Dit sluit aan bij de derde kolom van de Theory of Change, waarbij de focus ligt op het borgen en overdragen van het wijkerfgoed en de kennis en ervaring die tijdens de projecten worden gegenereerd.

- Het streven naar het vastleggen van deze verhalen als erfgoed impliceert ook het belang van het behoud en de duurzame overdracht van dit erfgoed, zodat het voor de lange termijn wordt behouden en gewaardeerd zowel binnen de gemeenschap als in de hele stad. De WijkTekening, de WijkSpeelfilm, de betrokken vrijwilligers die van wijk naar wijk reizen, het borgen in het Stadsarchief, allemaal vormen die bijdragen aan borgen en overdragen.

Samengevat onderschrijven de onderzoeksresultaten de verwachtingen die we hebben ten aanzien van de impact van de drie kolommen van de Theory of Change van de Wijkcollectie - samen maken, verhalen delen, en borgen en overdragen - in het proces van het bevorderen van een rechtvaardigere stad. Maar we leren ook lessen.

Wat we leren voor de toekomst:

1. We leren dat een grootschalig eenmalig evenement in de wijk (zoals de wijkSpeelfilm in Tarwewijk) dat tijdens de voorbereiding groepen bewoners herhaaldelijk betreft, beter bijdraagt aan een gevoel van zichtbaarheid en bijdraagt aan de ontwikkeling van een nieuw

perspectief bij de deelnemers. Dit werkt voor zowel individuele bewoners als voor organisaties.

2. Een langere aanwezigheid in een wijk door Wijkcollectie waarbij op basis van de verhalen steeds kleine activiteiten zoals wandelingen en bijeenkomsten worden georganiseerd, draagt juist meer bij aan de netwerkvorming en de eigen ontwikkeling. De netwerkvorming wordt vooral door individuele bewoners ervaren. Indien dit spoor wordt bewandeld in een wijk als netwerkvorming belangrijk is (bijvoorbeeld omdat eenzaamheid een veelvoorkomend probleem in een wijk is), dient daarnaast ook veel aandacht te worden gegeven aan de zichtbaarheid van de verhalen en de activiteiten van Wijkcollectie. Dit laatste is in Bospolder Tussendijken aan het einde van 2023 ingezet met de WijkTekening en de verspreiding van posters in de wijk met daarop de verhalen en de foto's van de mensen achter de verhalen.
3. Verwachtingsmanagement ten aanzien van zichtbaarheid voor ondernemers: Ondernemers die deelnemen aan de Wijkcollectie hadden mogelijk hogere verwachtingen van zichtbaarheid, zoals het aantrekken van meer klanten of opdrachten. Wanneer deze verwachtingen niet werden waargemaakt, ervoeren zij teleurstelling.
4. Individuele bewoners ervaren de zichtbaarheid minder: Hoewel de Wijkcollectie bijdraagt aan de zichtbaarheid van verhalen, merken individuele bewoners niet altijd direct de impact hiervan. Ze zijn mogelijk niet op de hoogte van hoe hun verhalen worden gedeeld of wie ze bereiken, wat kan leiden tot een gebrek aan directe feedback over de impact van hun deelname.
5. Op basis van dit onderzoek is nog geen duidelijkheid over de wijze waarop de Wijkcollectie bijdraagt aan lokaal eigenaarschap. Hoewel de Wijkcollectie streeft naar het bevorderen van lokaal eigenaarschap en kennisoverdracht, is het nog onduidelijk in hoeverre dit wordt bereikt. Hier dient concreet onderzoek naar te worden gedaan.

Zie voor het uitgebreide onderzoeksverslag bijlage 1 en 2

4. Activiteiten 2021 - 2023

Stichting Wijkcollectie verzamelde voor de wijkcollecties en Echt Rotterdams Erfgoed tussen 2020 en 2023 meer dan driehonderd verhalen van Rotterdammers die zich inzetten voor en met de stad. De verhalen zijn door middel van vertalingen in kunstwerken en erfgoedevenementen; en online met de stad gedeeld. In dit hoofdstuk laten we zien wat we hebben gedaan, hoe we gekomen zijn tot een verandermodel (Theory of Change) en hoe dat de basis vormt voor het programma 2025-2028.

4.1 De wijkcollecties

In 2016 startte Museum Rotterdam onder de naam Echt Rotterdams Erfgoed met het ophalen en bewaren van verhalen en initiatieven die het hedendaagse verhaal van de stad vormen. In 2020 constateerde het team, dat later Stichting Wijkcollectie oprichtte, dat Echt Rotterdams Erfgoed niet in alle wijken van Rotterdam vertegenwoordigd was. Daarnaast zagen we dat wijkinitiatieven die lokaal van grote betekenis zijn niet in aanmerking komen als 'Echt Rotterdams Erfgoed' omdat zij niet voor de stad als geheel een belangrijke rol spelen. De Wijkcollectie wil ook deze initiatieven belichten en met deze Rotterdammers de hedendaagse geschiedenis vastleggen. Ook merkten we dat samenwerkingen tussen de verschillende deelnemers van Echt Rotterdams Erfgoed tijdens evenementen die Museum Rotterdam organiseerden wel van de grond kwamen, maar niet tot

duurzame samenwerkingen leiden. Zo besloten we Stichting Wijkcollectie op te richten, op wijkniveau te gaan werken en een collectie wijkverhalen aan te leggen. Criteria voor deze verhalen zijn: • de activiteit of bewoner zet zich in voor de wijk; • de activiteit of bewoner laat iets kenmerkends van de wijk zien; • de activiteit of ontwikkeling vindt nu plaats; • een bewoner wil dit verhaal delen tijdens een evenement.

4.2 Aantal verhalen

Sinds 2021 werken we al voor 20 wijken aan de wijkcollecties. Uit ervaring weten we dat minimaal twintig verhalen uit een middelgrote Rotterdamse wijk nodig zijn voor een representatieve erfgoedcollectie. Daarom leggen we doorlopend nieuwe verhalen vast of wordt het bestaande aantal aangevuld tot minimaal twintig verhalen. Een gemengde financiering voor onze aanpak vinden wij hierbij belangrijk, ook het maatschappelijke domein draagt bij. Dit wordt gefinancierd met onder meer subsidie vanuit cultuurfondsen, een bijdrage van Projectbureau M4H, in opdracht van wijkmanagers, wijkraden, de afdeling Dienstverlening aan Duurzame Initiatieven van de gemeente Rotterdam en de welzijnsorganisatie Welzijn op de Hoek.

4.3 Kiezen van de wijken

De Wijkcollectie maakt op eigen initiatief de keuze voor een specifieke, Rotterdamse wijk voor het verzamelen van verhalen. Bijvoorbeeld als een wijk ondervertegenwoordigd is in het stedelijk debat, zoals Hoek van Holland. Het kan ook zo zijn dat de gemeente, een wijkmanager of een welzijnsorganisatie ons vraagt verhalen uit de wijk op te tekenen. Zo spreiden de activiteiten zich uit over de stad.

4.4 Samenstellen van de verhalencollecties

De keuze om bepaalde verhalen te verzamelen hangt nauw samen met de reden waarom we neerstrijken in een wijk. Wanneer er in een wijk wrijving is, zal de Wijkcollectie juist daar verhalen verzamelen. Als werkwijze identificeren en spreken we wijkmanagers, cultuurregisseurs en individuele wijkbewoners en betrekken hen om zo dieper door te dringen in de haarvaten van een wijk. Het team van de Wijkcollectie spreekt ook het eigen netwerk aan of gaat op zoek naar bewoners, gemeenschappen, kunstenaars, organisaties en andere stakeholders die een verhaal hebben of kennen.

4.5 Verhalen maken

De Wijkcollectie ontwikkelde een aanpak waarmee we vastleggen wat mensen ons en elkaar vertellen. Door middel van een vast format voor de interviews, kwalitatieve geluidsopnames en software kunnen we snel transcripties van interviews en vervolgens verhalende teksten maken die als immaterieel erfgoed worden bewaard. We werken met professionele wijkreporters (freelancers of reporters in dienst van de Wijkcollectie) en vrijwilligers die de verhalen uit de wijk optekenen. Met een instructiefilm over de werkwijze, een format voor de verhalen en persoonlijke begeleiding, begeleiden we de wijkreporters. Technische ondersteuning bij opnamen, transcripties, samenvattingen en het (uit) schrijven van een verhaal, maar ook wat er nodig is om contact te maken met buurtbewoners, wordt stap voor stap uitgelegd. Van de verhalen worden door een redacteur publieksteksten gemaakt. Een archivaris zorgt ervoor dat de verhalen worden opgenomen in het collectieregistratiesysteem zodat deze voor iedereen digitaal toegankelijk zijn. De volgende

fase is het delen en zichtbaar maken van de verhalen. Dit gebeurde door middel van de volgende activiteiten, samen met de bewoners.

4.6 Verhalen delen en ontwikkelen van activiteiten:

VerhalenCafé: als eerste proef startte de Wijkcollectie in 2021 met het VerhalenCafé, een aanpak voor het uitwisselen en delen van verhalen die voortkwam uit het project Echt Rotterdams Erfgoed. Het uitgangspunt was dat bewoners op een toegankelijke, uitnodigende en veilige plek in de wijk zelf hun verhaal konden vertellen. Dit leidde tot uitwisseling, onderling contact en inspiratie. Inmiddels zijn in vijf wijken twaalf VerhalenCafés georganiseerd.

Foto: VerhalenCafé M4H en omliggende wijken

VerhalenWandeling: in het eerste jaar van Stichting Wijkcollectie werden we door corona genoodzaakt om een alternatief voor het VerhalenCafé te bedenken. De toen opgezette VerhalenWandeling was een groot succes. Daarbij maakten deelnemers in groepen van zo'n vijftien wandelaars verschillende verhalenstops in een wijk. Daar hoorden zij een verhaal van een wijkbewoner en was er ruimte voor gesprek, vaak in combinatie met eten en muziek. Inmiddels zijn er in zes wijken twintig VerhalenWandelingen georganiseerd.

De 6 Verhalenwandelingen die in 2023 hebben plaatsgevonden hebben samen 6 wijken aangedaan. Bij 1 wandeling bezochten we drie wijken. Deze wandeling stond in het teken van verbinding tussen de wijken Merwe Vierhavens, Bospolder-Tussendijken en Schiemond.

Foto: VerhalenWandeling Merwe Vierhavens, Bospolder-Tussendijken en Schiemond

WijkcollectieKrant: in 2022 verschenen de algemene [WijkcollectieKrant](#) (oplage 5.000), de [Wijkcollectie- Krant Bospolder-Tussendijken](#) (oplage 1.500) en de [WijkcollectieKrant Merwe-Vierhavens](#) (oplage 2.000). In 2023 kwamen in juni de [WijkcollectieKrant Kralingseveer](#) (oplage 1.000) en in december de [WijkKrant Oosterflank](#) (oplage 4.000) uit. In deze kranten zijn de verhalen van de Wijkcollectie en een algemene beschrijving van de wijk te lezen. In Oosterflank maakten we een wijkkrant samen met bewoners, met daarin ook nieuwsberichten. De kranten werden huis-aan-huis verspreid en lagen bij diverse wijkontmoetingspunten. Daarnaast werden alle verhalen via de website en social media-kanalen van de Wijkcollectie gedeeld.

WijkMuseum: om op een nog toegankelijke manier verhalen te delen, startte Stichting Wijkcollectie in 2021 op straathoeken en pleinen met mobiele wijkmusea. Dit WijkMuseum, in de vorm van een fiets met kratten erop gemonteerd, werd ontwikkeld in samenwerking met kunstenaar Frans van der Horst. In de kratten werden tentoonstellingen gemaakt en ingericht door bewoners die iets in de wijk op gang brengen. Tijdens gezamenlijke workshops in de wijk werden bewoners begeleid als museumdirecteur en werden de fietskrat-tentoonstellingen samengesteld. In 2022 werd in de wijk Bospolder-Tussendijken het eerste mobiele WijkMuseum geopend, in 2023 volgde Oud-Mathenesse. Deze museumfietsen blijven reizen door de wijk. [Een verslag](#) van de opening en een [wijkmuseum op reis door de wijk](#).

Foto: Opening WijkMuseum Oud-Mathenesse

WijkSpeelfilm: met bewoners van Tarwewijk ontstond eind 2022 het idee om in plaats van een wijkmuseum, een **WijkSpeelfilm te maken**. In diverse workshops bespraken we de belangrijke verhalen die volgens hun in beeld moesten komen en we vertaalden samen een verhaal naar een korte film. Bij het maakproces werden theatermaker Art-Jan de Vries, theaterschrijfster Mariella van Apeldoorn en dramaturg Tamar Kemperman betrokken. ‘Tarwewijk, the Movie’ ging op 14 september 2023 voor ruim 250 bewoners in première tijdens de openluchtbioscoop in het Millinxpark en wordt in 2024 op verschillende plekken in de wijk vertoond. Een vergelijkbare film over de wijk Coolhaven wordt vanaf 2024 geproduceerd, mogelijk gemaakt door het Leger des Heils.

Foto: Filmdag ‘Tarwewijk The Movie’

Foto: Film première 'Tarwewijk The Movie'

Presentaties en tentoonstellingen: de Wijkcollectie organiseerde regelmatig presentaties en tentoonstellingen. Met de Wijkcollectie organiseerde we In de wijk Hoek van Holland een breiwedstrijd en tentoonstelling genaamd 'Breiwerk in de Branding'. Hierbij werden bewoners uitgedaagd zelf hun zwemkleding te maken en met hun verhaal tentoon te stellen. Ook met de verschillende kunstenaars organiseerden we tentoonstellingen in de wijk (zie 3.7 Samenwerking met kunstenaars)

Foto: Opening tentoonstelling 'Breiwerk in de Branding'

4.7 Samenwerkingen:

Samenwerking met kunstenaars In 2021 nodigde de Wijkcollectie vier kunstenaars uit om via hun werk te reflecteren op de verzamelde wijkverhalen. Zo richt kunstenaar **Marjan Laaper** zich met haar werk op verhalen uit Tarwewijk. Bij het project, dat nog in ontwikkeling is, worden tweehonderdvijftig wijkbewoners betrokken wiens verhalen worden uitgebeeld op het hek rond het Millinpark. In 2023 is door Marjan gewerkt aan een pilot met 5 bewoners. De verhalen en de silhouetten zijn gereed en wachten op aanvulling met de overige silhouetten. Hiervoor is op dit moment de fondsenwerving in volle gang. We hopen het werk in 2024 te realiseren.

In Hillesluis vertaalde kunstenaar **Funda Baysal** verhalen van bewoners naar kleiobjecten die tijdens workshops werden gemaakt. Vervolgens werden de werken in epoxy gegoten en in de vorm van een zitmeubel teruggebracht de wijk. Tijdens de verschillende workshops in de wijk Hillesluis boetseerden sommige bewoners voor het eerst in hun leven een beeld. Hen werd gevraagd hun leven in de wijk uit te beelden. Inmiddels zijn de meubels 'op reis' door de wijk. Steeds worden ze op verschillende locaties in de wijk vertoond.

Foto: Workshop in het Riederkwartier

Foto: Funda Baysal met de kunstwerken

Samen met vrouwen uit Hillesluis gingen kunstenaars **Constança Sareiva en Bérénice Staiger** op zoek naar de rol van moeders in de wijk. In een aantal workshops bespraken zij hoe moeders met kinderen zich verhouden tot de buurt. Dit leidde tot een reeks tekeningen die te zien waren in de tentoonstellingsruimte van De Hillevliet. Voor de moeders is tijdens de tentoonstelling ook een tweetal workshops georganiseerd waarin zij gezamenlijk de tentoonstelling konden bezoeken, bespreken en aanvullen.

Met kunstenaar **wolf engelen** zijn twee projecten gestart met bewonersinitiatieven uit de wijken Bospolder-Tussendijken en Tarwewijk. Zo werd er een groepsreis georganiseerd naar Documenta15 in de Duitse plaats Kassel om de urgentie van de buurtinitiatieven in dialoog te brengen met deze radicaal op emancipatie gerichte Documenta-editie. Onder de titel 'Erop-uit' reisden we met 20 bewoners en initiatiefnemers naar Kassel, en in contact met een bewonersinitiatief aldaar ontstond een uitwisseling die nu nog doorgaat. Daarnaast zag wolf dat een aantal bewoners door te puzzelen contact konden maken. Hij besloot met diverse groepen puzzels te maken en organiseerden een puzzelwedstrijd. De winnaar was de groep die het snelst zijn eigen puzzel kon leggen. Deze groep ontving een kunstwerk van wolf engelen.

Conclusie samenwerking kunstenaars

Aan het begin van samenwerking met deze vier kunstenaars (een van hen besloot gedurende het proces met een andere kunstenaar in een duo verder te werken aan deze uitdaging) was de vraag nog erg open. Dat was in de beginperiode lastig voor sommige kunstenaars. Na verloop van tijd vonden zij hun weg en ontwikkelde hun projecten en werk. Het resultaat was in een aantal gevallen een project dat ontstond dat naast de andere activiteiten van Wijkcollectie plaatsvond, iets minder geïntegreerd. In alle gevallen hebben de projecten van de kunstenaars geleid tot waardevolle interacties in de wijken. Met name de projecten van Funda Baysal en Constance Sareiva & Bernice Staiger hebben veel bewoners van de wijk betrokken die voorheen nooit met kunst en cultuur (maken) in aanraking zijn gekomen. Tijdens een workshop met Funda vertelde mensen dat zij voor het eerst in hun leven iets met klei hadden gemaakt.

Ook wolf engelen betrok tijdens workshops veel bewoners. Hij maakte daarbij steeds de link naar de internationale kunstwereld. Voor de Wijkcollectie een belangrijke manier van kijken naar de werkzaamheden op wijkniveau. Vooral het gezamenlijke project naar de Documenta in Kassel hebben wij als bijzonder verrijkend ervaren. Betrokken bewoners zagen en ervaarden dat velen op de wereld met wijkuitdagingen leven en daar vorm aan geven. Door de samenwerking met wolf zien we de aanpak van de Wijkcollectie steeds meer als een kunstinitiatief dat multidisciplinair werkt en impact heeft op meerdere sociale en maatschappelijke thema's.

De samenwerking met Marianne Laaper onderscheidt zich omdat deze in de ontwerpfase eigenlijk geen bewoners betrok. Zij heeft een kunstwerk ontworpen dat de ontmoeting mogelijk maakt na installatie. De esthetische visuele aantrekkingskracht gebruikt zij om aandacht te vragen voor verhalen en mensen van de wijk.

Foto: Puzzelwedstrijd

Foto: Uitreiking Puzzelwedstrijd

Foto: Reis naar de Documenta

Samenwerking met wijkexperts - Vrijwilligers - Organisaties

In de jaren 2021-2023 werkte de Wijkcollectie veel samen met **wijkexperts**: bewoners die de wijk en de gemeenschap door en door kennen en op de hoogte zijn van de uitdagingen die er spelen. Via de wijkexperts kunnen we contact maken met moeilijk bereikbare groepen en hen uitnodigen om mee te doen.

Vrijwilligers van de Wijkcollectie zijn wijkbewoners die door eerdere deelname bekend zijn geraakt met het werk van de stichting en zich voor hun wijk (langdurig) aan de Wijkcollectie willen verbinden. Deze mensen, met uiteenlopende achtergronden en profielen uit verschillende Rotterdamse wijken, zijn tijdens de activiteiten als inspirator, vertaler en ervaringsdeskundige een verbindende factor. De vrijwilligers hebben elk hun eigen achterban die zij kunnen enthousiasmeren om ook deel te nemen. Ook representeren de vrijwilligers de doelgroep die we willen bereiken: de mensen en gemeenschappen uit de wijken. Net als de wijkexperts komen de vrijwilligers met nieuwe ideeën, vragen en behoeften uit de wijk. Hier komen op maat gemaakte projecten of activiteiten uit voort.

Foto: Vrijwilligers en medewerkers Stichting Wijkcollectie

Stichting Wijkcollectie werkte de afgelopen jaren samen met tientallen Rotterdamse sociale en culturele organisaties. Een voorbeeld is de samenwerking met welzijnsorganisatie Welzijn op de Hoek in Hoek van Holland. Met deze organisatie hebben we de verhalen van nieuwe bewoners in beeld gebracht. Welzijn op de Hoek investeerde zowel financieel als door het beschikbaar stellen van hun ruimten om dit mogelijk te maken.

Foto: VerhalenCafé georganiseerd in samenwerking met Welzijn op de Hoek

Samenwerkingspartners in 2023:

Het Bollenpandje, het buurtsteunpunt van het Leger des Heils, Stichting Pluspunt, Victory Outreach, het Millinparkhuis, de Cultuurwerkplaats, Welzijn op de Hoek, groep en vele anderen. Ook met stedelijke organisaties als Het Nieuwe Instituut, Museum Rotterdam, gemeente Rotterdam, Rotterdamse Dakendagen en Veldacademie werken we samen. Op landelijk en internationaal niveau werken we samen met Museum Gouda, [Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed](#), The Museum of Warsaw, [omroep Human](#), Werkstatt Kassel, het Städel Museum in Frankfurt en International Council of Museums (ICOM).

4.9 Echt Rotterdams Erfgoed

Stichting Wijkcollectie ontwikkelt in samenwerking met Museum Rotterdam het Echt Rotterdams Erfgoed project. Het bestaat inmiddels 6 jaar en telt in 2022 100 collectiedeelnemers. Tot medio 2022 zijn de collectiedeelnemers tussen 85 en 100 geïnterviewd en gefotografeerd. De verhalen van alle 100 collectiedeelnemers zijn gebundeld in een magazine dat eind 2022 in het depot van Museum Rotterdam is gepresenteerd.

Tijdens de presentatie in het depot bezochten de bezoekers het historische collectiestuk waar zij in het magazine aan gekoppeld zijn. De deelnemers aan het Echt Rotterdams Erfgoed zetten zich allemaal op een bijzondere manier in voor de stad. In het depot kregen zij de mogelijkheid om de objecten van Rotterdammers die zich in het verleden op soortgelijke manier inzetten voor de stad, te bewonderen. Conservatoren van Museum Rotterdam vertelden het verhaal over de historische objecten.

4.10 Aantallen Activiteiten in 2023

	Beloofd 2021-2023	aantal 2023	wijken 2023	deelnemers 2023	publiek 2023
verhalen	300				
verhalenwandeling-cafe	1250	6	8	359	
Opening wijkmuseum	8000	1	1	94	94
tentoonstelling wijkmuseum		2	2		3000
wijkfilm		1	1		226
kunstenaarsprojecten		4	3		3886
workshops kunstenaars	2400	13	3	212	
workshops film		25	1	388	
Kennisuitwisseling (lezingen, presentaties)		8	nvt	342	
diverse tentoonstellingen in de wijk		3	3		15754
diverse bijeenkomsten		9	4	101	
totaal				1496	22960

Digitale producties 2023	Aantal
Films	
Wijkmuseum Oud-Matheness & Witte Dorp	1
Een Opgeruimde stad, toen en nu	1

Breiwerk in de branding	1
Thuis?! (Tarwewijk the movie)	1
Publicaties op Issuu	
Wijcollectiekrant Kralingseveer	1
Verbinding tussen wijken?!	1
Oosterflank krant	1
Stadsopruimers manifest	1
Totaal	8

Aantal bezoekers / lezers	
Issuu	1500
Atlantis	1729
Website	6500
Bereik socials	39.289
Totaal aantal bezoekers	49018

5. Financieel overzicht

De invloed van het werk van Stichting Wijkcollectie was met name in 2021, maar ook in 2022 door Corona beperking minder groot dat gepland. Hierdoor werd een deel van het gereserveerde budget verplaatst naar 2023. In 2023 zijn vervolgens extra activiteiten uitgevoerd en is de werkwijze doorontwikkeld. Dit resulteerde in het maken van een wijkspeelfilm. Een nieuw project voor ons dat uiteindelijk meer heeft gekost dan de 5.000 euro die we raamden voor doorontwikkeling. Daarom hebben we in Tarwewijk in plaats van een wijkmuseum, de wijkspeelfilm gemaakt waardoor we ook het budget dat gereserveerd was voor het wijkmuseum daarvoor aanwendden.

Gedurende het project, vanaf 2022, hebben we er voor gekozen mensen een jaarcontract aan te bieden in plaats van met ZZP-ers te werken. Dit doen we om verschillende redenen:

- We willen medewerkers een aantrekkelijk salaris kunnen bieden voor een substantieel aantal uren;
- We willen investeren in de ontwikkeling van medewerkers en hier als organisatie duurzaam de voordelen van genieten;
- We zien dat het belangrijk is om met een vast team het 'gezicht' van de Wijkcollectie te zijn. Voor ons werk is het opgebouwde vertrouwen en wederkerigheid belangrijk. Met steeds andere freelancers kunnen we dit niet waarborgen.
- Door de diversiteit aan kennis en kunde van medewerkers kunnen we veel werkzaamheden uitvoeren. Hiervoor hoeven we geen externe mensen meer in te huren waardoor we snel en wendbaar zijn in de uitvoering.

De begrote kosten voor de publicaties, de wijkmusea en de doorontwikkeling werkwijze vallen in het overzicht lager uit.

Publicaties: We hebben in totaal 6 wijkkranten gemaakt die voor een groot deel huis-aan-huis verspreid zijn. Vaak zijn drukwerkkosten direct door de wijkmanagers betaald. Daarnaast is tekstredactie door medewerkers gedaan omdat dit meer en meer een kerntaak van ons is geworden. Hierom hoeven we hiervoor minder vaak iemand in te huren. De kosten voor de medewerker die tekstredactie doet is opgenomen onder: Archivering/coördinatie publicatie en tekstredactie. Hetzelfde geldt voor fotografie en het maken van illustraties.

Wijkmusea: Zoals we hebben beloofd in het projectplan hebben we wijkmusea gemaakt. Hiervan zijn twee mobiele musea gemaakt in Bospolder-Tussendijken en in Oud Matheness-Witte Dorp. Daarnaast is een wijktenoonstelling gemaakt in Hoek van Holland, een verhalentoonstelling op het dak van Zuidplein in samenwerking met de Rotterdamse Dakendagen en is een wijkpeelfilm gemaakt waarin de verhalen terugkomen. De lagere kosten zijn gelegen in het feit dat de mobiele musea op een efficiënte manier gemaakt konden worden. De begeleiding van de workshops voor deze mobiele musea waren vooral intensief. Dit is door onder meer medewerkers van de stichting begeleid en deze kosten zijn opgenomen onder de werkplaatsen (loonkosten). De andere tentoonstellingen waren vaak een co-productie (Zuidplein en in Hoek van Holland) waardoor de kosten beperkter waren.

Doorontwikkeling: De kosten voor doorontwikkeling zijn vooral meegenomen in de kosten voor de medewerkers. Een project als de wijkpeelfilm of de co-producties (beiden zien we als doorontwikkeling van de werkwijze) zijn arbeidsintensieve trajecten. Minder materiele kosten en meer uren zijn geïnvesteerd.

6. Organisatie en codes

Organisatie

Stichting Wijkcollectie heeft een directeur-bestuurder en een raad van toezicht, en heeft de ANBI-status. Sinds 2021 groeide het team van één werknemer in loondienst en een schil van vier zzp'ers naar een organisatie met vijf medewerkers in loondienst (3 fte), nog steeds met een schil van zzp'ers. Daarnaast is een poule van zo'n tien vrijwilligers aan de Wijkcollectie verbonden.

Het huidige team van de Wijkcollectie bestaat uit hoger opgeleide Rotterdammers (HBO-WO) met een praktische gevoeligheid. Schakelen is voor ons werk belangrijk. We zijn klein en wendbaar, en de medewerkers moeten zowel iets kunnen maken als analyseren. Dit maakt het werk veelzijdig en uitdagend, maar soms ook veeleisend. Medewerkers ervaren veel plezier in het werk, wat onder meer komt door de kleinschalige aanpak. Deze kleinschaligheid willen we behouden, daarom groeien we niet te snel door. Hiermee willen we ook de kwaliteit van ons werk verstevigen en behouden.

Governance Code Cultuur

Bestuur en raad van toezicht passen de principes en aanbevelingen van de Governance Code Cultuur toe en verantwoorden dit in het jaarverslag. Het rooster van aftreden en het overzicht van (neven)functies van de raad van toezicht worden gepubliceerd in het jaarverslag en, zo ook de

statuten, op de website van Stichting Wijkcollectie. De statuten voldoen aan de acht principes die in de Code verwoord staan.

Principe 1: Stichting Wijkcollectie voegt maatschappelijke waarde toe door de activiteiten en evenementen tot stand te brengen en zo bij te dragen aan de leefbaarheid van de Rotterdamse wijken.

Principe 2: Stichting Wijkcollectie past de Governance Code Cultuur toe.

Principe 3: bestuurder en toezichthouders van Stichting Wijkcollectie zijn onafhankelijk en handelen integer. Er is een directiereglement en in de statuten is een bepaling met betrekking tot belangenverstrengeling en omgaan met mogelijk tegengesteld belang opgenomen.

Principe 4: De directeur informeert de raad van toezicht frequent en stelselmatig over de gang van zaken bij de stichting en over de prognoses. Dit wordt vastgelegd in notulen.

Principe 5: De directeur bestuurder is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding en rapporteert daarover stelselmatig aan de raad van toezicht. De verplichtingen daarover zijn omschreven in het directiereglement.

Principe 6: De bestuurder gaat verantwoord om met de mensen en middelen van de Wijkcollectie. De organisatie zal de komende periode wat groter worden, dan zullen we gaan samenwerken met een externe vertrouwenspersoon. De Museum CAO wordt toegepast.

Principe 7: De raad van toezicht komt minimaal vier keer per jaar samen.

Principe 8: De raad van toezicht heeft een profielschets opgesteld voor zijn leden.

Code Culturele Diversiteit

De Wijkcollectie heeft diversiteit en inclusiviteit verbonden aan belangrijke uitgangspunten: meerstemmigheid, zeggenschap, representatie, ten einde een rol te spelen in de meer rechtvaardige stad. Wij constateren dat onze manier van omgang met hedendaags wijkerfgoed een enorme katalysator is voor diversiteit en inclusie. Elkaar horen en begrijpen verbindt echt. Wij stellen ons tot doel een zo groot mogelijke diversiteit aan stemmen te laten horen tijdens al onze evenementen en activiteiten, en in de collectie die wij voor en van de verschillende wijken samenstellen. Zo worden ook de deelnemers aan ons programma en het publiek meer divers. Wij streven ernaar om een afspiegeling te zijn van de stad maar gezien onze omvang is dit niet altijd mogelijk. We kunnen dat sneller doen bij de samenstelling van de poule zzp'ers met wie wij werken en zullen ons daarnaast blijven inspannen om dat zowel bij de medewerkers als Raad van Toezicht te doen.

We voelen de noodzaak om diversiteit en inclusiviteit doorlopend op de agenda te houden. Blinde vlekken, vooroordelen en aannames zijn er altijd. Door daar open met elkaar over te praten, wordt de Wijkcollectie zich er meer bewust van. De Wijkcollectie staat open voor wat binnenkomt en zich aandient. Het zo goed mogelijk operationaliseren van de code diversiteit en inclusie is een voortdurend proces. Vanaf 2023 gaat de Wijkcollectie een keer per jaar stilstaan bij de code en vult ze een scan in die de vier stappen van de code weerspiegelt.

Stap 1: Weten waar je staat. Door het gesprek aan te gaan over de code zien we waar we staan en of de Wijkcollectie daadwerkelijk een diverse en inclusieve organisatie is. Daaruit volgt dat we, zoals we zelf al hadden geconstateerd, verschillend scoren op de verschillende p's van de code.

Stap 2: Integreren in visie. Daar waar beleid gemaakt en vastgelegd wordt, zijn diversiteit en inclusie onderwerp van gesprek. Daarop volgt de diversiteit van het publiek en uiteindelijk ook van het personeel zelf. En hoewel we deze visie niet groot uitdragen is deze wel af te leiden uit ons programma.

Stap 3: Draagvlak creëren. Wijken bestaan uit heel diverse gemeenschappen. Wij vinden het uitermate belangrijk dit tot uiting te brengen in ons programma.

Stap 4: Plan van aanpak wordt in 2024 gefinaliseerd.

De vier p's:

Personeel

We proberen onze vacatures steeds breder uit te zetten en hebben sinds 2022 met name freelancers en zzp'ers verwelkomd met zeer diverse culturele achtergronden en roots. Bij nieuwe functies binnen de raad van toezicht, teamfuncties en makers waarmee we samenwerken letten we naast de specifieke soorten kennis en ervaringen en talenten/praktijken op een goede balans in culturele achtergronden, gender- en leeftijdsverdeling.

Programma

De dynamiek van de hedendaagse stad en haar cultureel pluriforme bewoners en bezoekers wordt vertaald naar een veelzijdig, multidisciplinair programma. Stichting Wijkcollectie richt zich op het zichtbaar maken van hedendaags erfgoed in de vorm van de verhalen van de bewoners en gemeenschappen in de stad. We sluiten daarbij aan bij urgente thema's en de actualiteit - zowel vanuit de individuele beleving van de bewoners in de wijken, als vanuit vraagstukken vanuit het mondiale podium - en betrekken bewoners, lokale stakeholders en internationale experts in het debat. Het gesprek met de bewoners speelt hierin een cruciale rol. Stichting Wijkcollectie beschikt over veel kennis en vaardigheden om culturele diversiteit in de representatie van de verhalen in de collectie te bevorderen en te benutten.

Partners

Wat niet in huis is wordt via samenwerkingspartners en netwerken verkregen. We werken samen met partners die cultureel divers zijn of culturele diversiteit in grote mate uitdragen. In de wijken waar we actief zijn, zijn de mogelijke partners in beeld en kiezen we samenwerking die aansluiting heeft bij de doelgroepen die we willen bereiken, vaak de nog minder gehoorde bewoners.

Publiek

Ons publiek is al zeer divers; in die zin bereiken we doelgroepen die nog minder vaak door andere culturele instellingen worden bereikt. Maar we zien ook dat we in sommige wijken de jongeren minder vaak bereiken. De komende periode zullen we in iedere wijk ons programma van activiteiten via organisaties en sleutelfiguren die toegang hebben tot jongeren invullen. Daarnaast zullen we onder meer met de eerder omschreven inzet van games een jonger publiek aanspreken.

Fair Practice Code: de Wijkcollectie onderschrijft de intenties en principes van de Fair Practice Code en de vijf kernwaarden die daaraan ten grondslag liggen: solidariteit, diversiteit, vertrouwen, duurzaamheid en transparantie. We doen dit niet alleen omdat dit gevraagd wordt, maar omdat we van mening zijn dat het begrip gelijkheid in de vorm van een gelijkwaardige betaling voor werk bijdraagt aan een rechtvaardige stad. Mensen moeten fatsoenlijk betaald krijgen, daar heeft de Wijkcollectie als werk- en opdrachtgever zonder meer een verantwoordelijkheid voor. Sinds de oprichting wordt actief de Museum cao toegepast en inschaling van medewerkers gebeurt naar het functiehuis van de museumloonschalen. Voor kunstenaars en makers passen we de kunstenaarshonorariumregeling toe. Voor overige freelancers vertalen wij de cao-schalen naar fair freelance tarieven. In 2023 is een handboek voor zowel werknemer als werkgever opgesteld waarin alle afspraken, regelingen en verplichtingen helder zijn omschreven. Daarnaast wordt een gesprekscyclus uitgevoerd waarmee het functioneren van werknemer en werkgever wordt besproken.

Er is een billijke regeling voor vrijwilligers. Bij de Wijkcollectie is een poule van tien vrijwilligers actief. Met hen worden afspraken gemaakt die in een overeenkomst zijn vastgelegd om zo een heldere verantwoordelijkheid te benoemen en overeenstemming te bereiken over gewerkte uren en werktijden.

Bijlage 1: Onderzoeksresultaten; Dat moet gezien worden!

Samen met inmiddels honderden bewoners in Rotterdamse wijken legt Stichting Wijkcollectie 'wijkverhalen' vast. Verhalen verteld door bewoners en organisaties die iets in beweging zetten in die wijken omdat zij vinden dat het beter of anders kan, of omdat zij vinden dat iets niet genoeg aandacht krijgt. Deze mensen, initiatieven en organisaties komen wij in wijken op het spoor via gesprekken met vele betrokken bewoners en organisaties. De verhalen legt Stichting Wijkcollectie vast als het 'nieuwe wijkerfgoed'. Dit nieuwe erfgoed delen wij met andere bewoners. We willen met deze omgang met dit erfgoed bijdragen aan een rechtvaardigere en inclusievere stad.

Lukt dat? Daar ga ik in dit artikel dieper op in. Allereerst beschrijf ik de werkwijze van Stichting Wijkcollectie en het impactonderzoek naar deze aanpak. Dit onderzoek bestrijkt een periode van drie jaar, ik zal de stappen die in deze drie jaar zijn gezet beschrijven.

Vervolgens beschrijf ik hoe we de resultaten van het onderzoek interpreteren en hoe we met het geleerde onze werkwijze aanpassen/verbeteren.

Drie jaar Wijkcollectie

In 2021 startte Wijkcollectie met een plan om in drie tot vier wijken in samenwerking met bewoners 'verhalencollecties' op te zetten. De verhalen zijn opgetekend en verwerkt, en zouden met lokale kunstenaars worden gevisualiseerd en alle opbrengsten zouden worden verzameld in een wijkmuseum. Echter, onder invloed van de coronapandemie moesten de plannen worden aangepast. Als alternatief hebben we 'VerhalenWandelingen' ontwikkeld om toch bewoners en deelnemers bij elkaar te kunnen brengen, rekening houdend met de coronamaatregelen. In 2021 en 2022 werden VerhalenWandelingen georganiseerd in Bospolder Tussendijken, Merwe-Vierhavens, Hillesluis en Tarwewijk. In de loop van 2022 konden we ook weer workshops en andere bijeenkomsten organiseren en aan de wijkmusea werken. Vanwege het belang van laagdrempeligheid organiseerde Wijkcollectie de wijkmusea buiten op straat.

Drie jaar impactonderzoek

2021

In samenwerking met onderzoekers van [Veldacademie](#), een praktijkgerichte onderzoekswerkplaats en een kennisplatform voor integrale wijkontwikkeling, ontwikkelde Stichting Wijkcollectie vanaf 2021 een manier die de impact van haar activiteiten of de interventies, inzichtelijk maakt. Hierbij wordt gewerkt met een Theory of Change (ToC): een verandermodel dat laat zien hoe de logica verloopt tussen het uitvoeren van concrete activiteiten en realiseren van het lange termijn doel van de stichting (een rechtvaardigere en inclusievere stad).

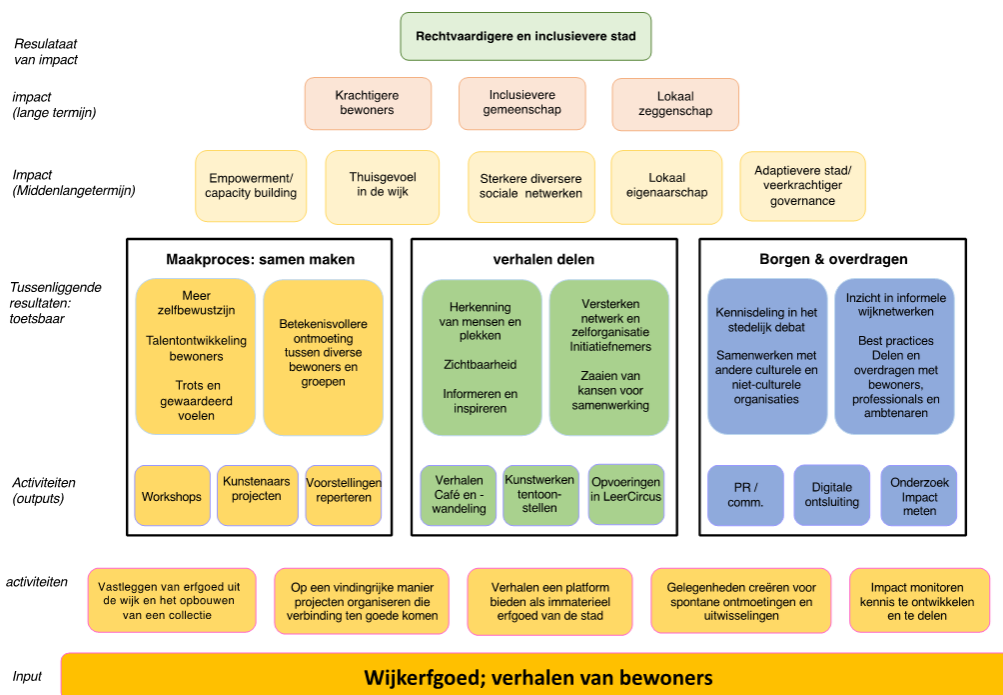
De Theory of Change van de Wijkcollectie bestaat uit zeven fasen, hier weergegeven als lagen:

1. **Input** – 1ste laag: Dit omvat de gedocumenteerde en gecureerde verhalen van bewoners die in de wijk iets in beweging zetten, het 'nieuwe wijkerfgoed'.
2. **Activiteiten** – 2de laag: Hieronder vallen de verschillende activiteiten die Wijkcollectie onderneemt om dat wijkerfgoed zichtbaarder te maken, te visualiseren, te delen en te bewaren om daarmee dichterbij het einddoel te komen.
3. **Concrete outputs** – 3de laag: Dit zijn de concrete activiteiten, zoals workshops, voorstellingen, VerhalenWandelingen, PR en communicatie, en digitale ontsluiting.
4. **Tussenvallende toetsbare resultaten** – 4de laag: Hier worden de directe resultaten (*outcomes*) van de georganiseerde activiteiten getoetst, verdeeld in drie categorieën: Samen maken, Verhalen delen

en Borgen & Overdragen. De onderliggende lagen hebben hier ook invloed op, in het onderzoek vragen we mensen ook naar hun oordeel over de eerste 3 lagen en de invloed die deze hebben.

5. Middellange termijn impact -5de laag **effect**: Hier is te zien welke impact de activiteiten op middellange termijn beogen te hebben, voortbouwend op de resultaten van de activiteiten in de drie kolommen uit de 4de laag.

Verandermodel van de Wijkcollectie

6.

Langetermijn **impact** -6de en 7de laag: Dit gaat over de impact op lange termijn waar de Wijkcollectie aan wil bijdragen.

Experimenteel ontwerproces 2022

Omdat de Wijkcollectie in 2021 en 2022 vooral VerhalenWandelingen organiseerde, analyseerden de onderzoekers wat de impact hiervan was op de wandelaars (het publiek). Dit publiek bestond uit zowel wijkbewoners als mensen van buiten de wijk. Zo heeft Wijkcollectie een schare trouwe volgelingen, vroeger Rotterdammers en inmiddels verhuisd naar omliggende gemeenten.

In 2022 vonden 9 wandelingen plaats waarbij 268 deelnemers meewandelden. Tijdens 7 wandelingen, die in het weekend (?) werden gehouden en in enkele uren langs xxx locaties en verhalenvertellers voerden, zijn de wandelaars bevestigd via gesprekken aan het einde van de wandeling. Met 181 deelnemers hebben dergelijke interviews plaatsgevonden. De belangrijkste uitkomsten waren:

- deelnemers waarderen in grote meerderheid de VerhalenWandelingen zeer, zij geven het een gemiddeld cijfer van een 8,4. Men zegt dat dat reden is om terug te komen;
- deelnemers geven in grote meerderheid aan nieuwe verhalen te hebben gehoord en nieuwe mensen te hebben leren kennen. Van de in totaal 1766 'interacties' (waarbij iedere interactie staat voor een wandelaar die een verhaal heeft gehoord) werd 930 keer een nieuw verhaal beluisterd en/of werd een nieuwe plek uit de wijk bekender voor een wandelaar;

- deelnemers geven in grote meerderheid aan de wijk in kwestie beter te hebben leren kennen en er meer te waarderen, en zich er meer thuis te voelen. Dit gebeurt vooral als de groepen wandelaars bestaan uit een mix van wijkbewoners en mensen van buiten de wijk.

Hieruit maken we op dat dit werk van de Wijkcollectie in deze wijk bijdraagt aan een sterker gevoel van vertrouwdheid met en in de wijk. Om onze achterliggende doelstelling te halen is het dus van belang veel meer eigen wijkbewoners te betrekken bij de wandelingen. Dat zijn we vervolgens gaan doen. Waar we in de eerste helft van 2022 de wandelingen breed communiceren via verschillende stedelijke media, waaronder de Havenloods en Open Rotterdam, doen we dat daarna steeds lokaler. Via posters en flyers en buurt-WhatsAppgroepen. Naarmate ons netwerk in een wijk groeit en vertakter wordt, slagen we daar ook beter in.

2023

In de loop van 2022 en 2023 ontwikkelde Stichting Wijkcollectie naast de Verhalenwandelingen, ook andere methoden om met erfgoed en cultuur bij te dragen aan veerkracht in de wijken. Voorbeelden zijn: we maakten verhalenboxen Om dit experimentele ontwerpproces bij te kunnen sturen en te weten welke impact er is met welke aanpak, is de stichting in 2023 overgegaan tot een kwalitatief onderzoek waarbij in twee wijken wordt onderzocht wat de gevolgen van deelname zijn aan de Wijkcollectie. Met 'deelnemers aan de Wijkcollectie' bedoelen we die mensen wiens verhaal is opgetekend en gearchiveerd in de Wijkcollectie én die als verteller hebben meegedaan aan verschillende activiteiten. In de keuze voor respondenten stelde een externe onderzoeker een mix samen van individuele bewoners, organisaties en initiatieven die aan een verschillend aantal activiteiten hebben meegedaan.

Effecten van deelname

Met kwalitatieve vragenlijsten keken we naar het effect van deelname aan de Wijkcollectie op deze verhalenvertellers. In 2023 is de impact van deelname bij 26 van dergelijke deelnemers aan de Wijkcollectie, in twee wijken onderzocht.

Voor de kwalitatieve vragenlijst ontwierp Stichting Wijkcollectie een 'impactcirkel'. Dat is een vragenlijst waarmee verschillende onderdelen van de Theory of Change kan bevragen. De Wijkcollectie nam in samenwerking met een onderzoeker van Veldacademie aan de hand van de vragenlijst, interviews af en analyseerde deze.

De vragen zijn geclusterd volgens een aantal thema's en per thema werden drie vragen gesteld: Wat is de impact op de individuele bewoner? Wat is de impact op een organisatie/initiatief? En wat is de impact die deelname heeft op de positie in of kijk op de stad als geheel?

Thema's

Deze drie vragen zijn over de volgende thema's gesteld:

Erfgoed: Wat is de waarde die deelnemers hechten aan het feit dat hun verhaal als erfgoed wordt opgenomen in de Wijkcollectie?

Netwerk: Hebben individuele deelnemers meer mensen leren kennen? Hebben organisaties of initiatieven door deelname hun contacten uitgebreid? Hebben deelnemers op stedelijk niveau meer contacten binnen de gemeente of publieke organisaties gekregen?

Ontwikkeling: Met betrekking tot de ontwikkeling wilde de Wijkcollectie weten of deelnemers zich meer trots voelen over zichzelf. Aan organisaties werd gevraagd of zij meer erkenning voelen voor

hun werk in de wijk. Als derde vroegen we of mensen meer erkenning uit de hele stad voelen. Hierna volgde een reflectie.

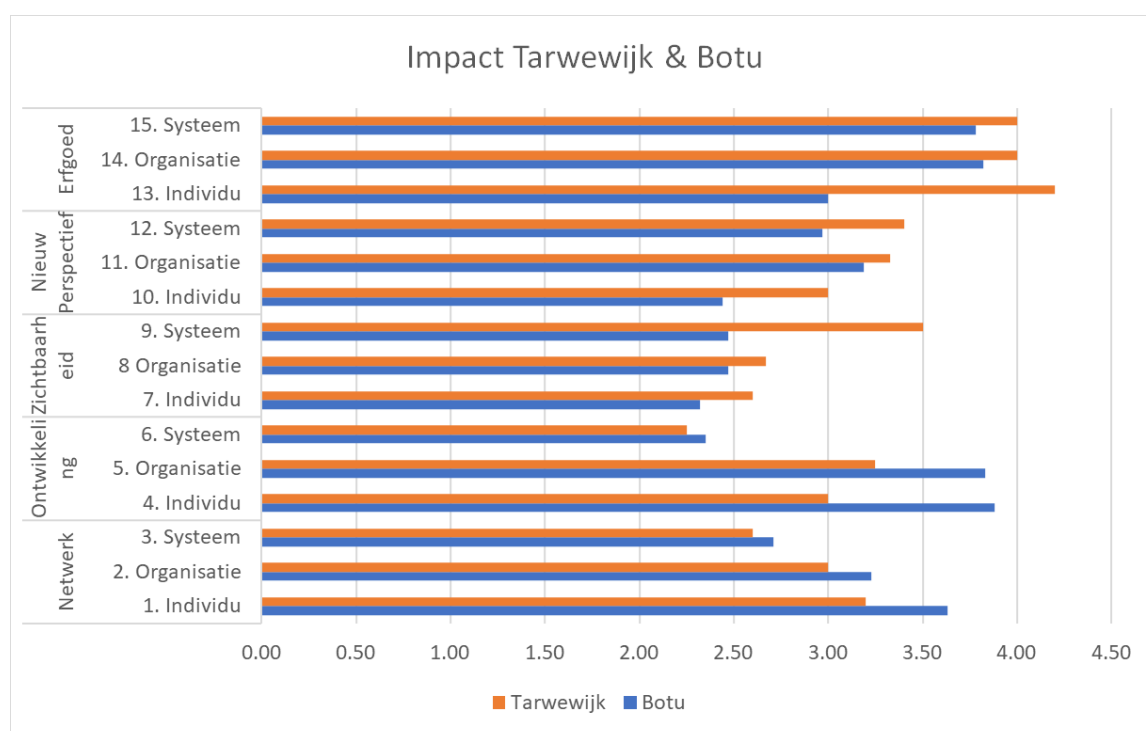
Nieuw Perspectief:

Wijkcollectie vroeg aan bewoners of zij door deelname een nieuw beeld of inzicht over zichzelf kregen. Aan organisaties of zij een nieuw inzicht over de eigen mogelijkheden kregen en als laatst of men een nieuw beeld of inzicht over de wijk of stad kreeg. Dit is een aanvulling op de vraag naar ontwikkeling.

Zichtbaarheid:

Aan individuele bewoners vroeg de Wijkcollectie of mensen ervaren of hun verhaal bij meer mensen bekend is. Aan organisaties of mensen hun initiatief beter weten te vinden door deelname aan de Wijkcollectie. We vroegen aan iedereen of zij zich door deelname meer een onderdeel van de wijk of stad voelen.

Mensen kunnen steeds antwoorden door op een schaal van 0 tot 5 aan te geven wat de waarde van deelname aan de Wijkcollectie voor hen is met het oog op de gestelde vraag.

Doordat de Wijkcollectie de resultaten van twee wijken kon vergelijken is ook een idee ontstaan hoe verschillende activiteiten kunnen bijdragen aan een bepaald type impact.

BoTu: n = 18 (totaal aantal verhalen in deze wijkcollectie: 42)

Tarwewijk n = 8 (totaal aantal verhalen in deze wijkcollectie: 19)

Bospolder-Tussendijken en Tarwewijk

Als eerste vallen de verschillen tussen Bospolder-Tussendijken (BoTu) en Tarwewijk op. In BoTu vinden deelnemers dat de activiteiten van Wijkcollectie meer bijdragen aan de eigen ontwikkeling en de uitbreiding van hun netwerk dan in Tarwewijk. In Tarwewijk vinden bewoners dat de activiteiten

van Wijkcollectie meer bijdragen aan de zichtbaarheid van de verhalen en de mensen daarachter dan in BoTu. In BoTu is de Stichting Wijkcollectie al veel langer actief en hebben veel deelnemers aan meerdere verschillende activiteiten meegedaan. In Tarwewijk zijn minder activiteiten georganiseerd maar is een langdurig project uitgevoerd dat veel mensen heeft betrokken: de wijkspeelfilm. Wij denken doordat mensen hier langer hebben meegedaan aan activiteiten, steeds met nieuwe mensen in aanraking kwamen op verschillende plekken en uiteindelijk tijdens een groot event gezamenlijk de film konden bekijken, veel deelnemers een grote invloed hebben ervaren. **Zowel op vragen over erfgoed, nieuw perspectief en zichtbaarheid is de score hier hoger dan in BoTu.** Door mee te doen aan de productie van de film hebben deelnemers een nieuw perspectief over de wijk en de stad als geheel ervaren en voelen zij zich veel meer een onderdeel van de wijk. Voor ons een belangrijke indicator dat we de activiteiten bijdragen aan het thuisgevoel in de wijk.

Het valt op dat veel ondervraagden vinden dat zij door deelname aan activiteiten van de Wijkcollectie zich veel meer een onderdeel van de wijk en soms van de stad als geheel voelen. Uit interviews blijkt dat als hun verhaal een onderdeel wordt van het wijkerfgoed belangrijk is.

Ontwikkeling en netwerkvorming scoren juist in BoTu veel hoger. Dat kan verklaard worden uit het feit dat Wijkcollectie langer aanwezig is in deze wijk en de deelnemers in BoTu aan veel verschillende activiteiten hebben meegedaan en hierdoor veel mensen hebben leren kennen in de wijk en nieuwe vaardigheden hebben ontwikkeld. **Op deze thema's ervaren individuele deelnemers wat meer impact dan organisaties.** Dit geldt ook voor de uitbreiding van het netwerk. Omdat Wijkcollectie zich met de workshops vooral richtte op deelname van individuele bewoners zijn wij tevreden dat te zien. Organisaties zien wel dat het programma aan activiteiten een positieve uitwerking heeft voor bijvoorbeeld hun bezoekers en in mindere mate voor de organisatie als geheel.

Het laagst scoort de vraag over de erkenning uit de hele stad, in beide wijken. Op dit moment ervaren mensen minder dat die erkenning door activiteiten van Wijkcollectie wordt aangewakkerd. Niet vreemd gezien het feit dat Wijkcollectie zich in deze eerste jaren vooral richtte op activiteiten op wijkniveau.

Uitkomsten Onderzoek en de Theory of Change

Indien met de uitkomsten van het onderzoek uit 2022 en 2023 gekeken wordt naar de Theory of Change die Wijkcollectie hanteert, lijken de volgende hypothesen te worden bevestigd:

Samen maken op basis van de verhalen draagt bij aan krachtigere bewoners

- Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat bewoners het belangrijk vinden dat hun hedendaagse verhalen als erfgoed van de stad worden bewaard en vastgelegd. Dit sluit aan bij de eerste laag van de Theory of Change, waarbij de focus ligt op het verzamelen van verhalen van bewoners als basis van wijkerfgoed.

"Het gaat niet zozeer om mijn verhaal maar om ons verhaal, van Delfshaven of BoTu."

"Ja, dat (red: de verhalen) moet gedeeld worden want het is een andere kijk op mensen. Waardoor je een andere wereld bouwt en waardoor een wereld ook prettiger gaat voelen. Voor de mensen om je heen en uiteindelijk ook voor jezelf."

"Het is belangrijk om te bewaren wat er nu gebeurt zodat je na verloop van tijd kun terugkijken. Vooral nu alles zo snel gaat vind ik het belangrijk om vast te leggen. Zo kun je zien hoe ontwikkelingen gaan."

"Het was bijzonder dat mensen interesse in mij hadden want ik ben ook maar een gewoon mens. Ik heb mijn verhaal ook in de uitzending bij Rijnmond verteld en zie de VerhalenWandeling en de Wijkcollectie als de kroon op dit alles."

- Bewoners die meedoen aan workshops en andere activiteiten ervaren dat ze zichzelf ontwikkelen en merken na verloop van tijd dat zij een nieuw perspectief hebben gekregen op zichzelf, de wijk en soms de stad.

'Ik was nog nooit in een kerk geweest. Met de wandeling gingen we in de Tarwewijk langs al die kerken, met mij als gids! Ik ging naar een Sikh tempel. Ik vertelde aan al mijn familieleden dat we een Sikh tempel hebben in Rotterdam.'

'Door de wijkcollectie heb ik ook andere, mooie verhalen gehoord die ik weer door kan vertellen. Ik ben ook nieuwsgieriger geworden naar andere verhalen.'

'Ik ben over mijn angst voor anderen heen gekomen en merk dat ik zelf ook talenten heb.'

'door mee te doen met de film heb ik zelf grote en bepalende stappen kunnen nemen. Ik heb een andere baan en ben met een opleiding begonnen.'

Verhalen delen leidt tot vertrouwdheid met de wijk en uitbreiding van netwerken en deelnemers zien nog veel meer potentie

- Mensen vinden het belangrijk dat hun hedendaagse verhalen als erfgoed van de stad worden vastgelegd, zodat blijkt hoe ontwikkelingen zijn gegaan en wie daar belangrijk in waren. Dit sluit aan bij de tweede kolom van de Theory of Change, waarbij de focus ligt op het delen van deze verhalen met de bredere gemeenschap.

- Uit de VerhalenWandelingen blijkt dat meer dan de helft van de interacties, nieuwe interacties waren. Deelnemers hebben nieuwe mensen leren kennen en nog onbekende verhalen gehoord. Wijken werden zo vertrouwder en bewoners bekender voor elkaar. In die zin is de aanname dat Wijkcollectie bijdraagt aan meer vertrouwde wijken een juiste.

"Ik ben nu nooit meer alleen. Als ik op straat ben is er altijd wel iemand die mij kent."

"Verhalen dragen bij aan thuis voelen. Doordat je verhalen hoort over je buurt –denk je goh ik hoor erbij. Het zorgt voor samenhang. Als je de verhalen kent dan waardeer je het ook meer."

"Ik heb nu gezichten gezien bij plekken waar ik ben geweest. Ik voel me er wat meer thuis. Thuis is misschien niet het goede woord, ik voel me er wel bekender."

- Het onderzoek suggereert echter ook dat mensen soms de zichtbaarheid van de Wijkcollectie nog niet goed genoeg vinden. Dit benadrukt het belang van effectieve communicatie en verspreiding van

de verzamelde verhalen en het wijkerfgoed, om ervoor te zorgen dat ze door een breed publiek worden gezien en gewaardeerd. Bewoners vinden het belangrijk dat de verhalen veel zichtbaarder terugkomen in de wijk. Waar dit wel gebeurt zijn mensen hier heel positief over. De keuze voor het platform waarop de verhalen gedeeld worden is belangrijk. Voor diverse doelgroepen kan dat op andere plaatsen zijn.

(Luisa): "Eerst zei niemand wat tegen mij (voorbijgangers in de wijk). Nu komen mensen naar me toe. Die hebben mij op tv gezien doordat zij aandacht besteden aan mijn verhaal (opname van Open Rotterdam tijdens een evenement van Wijkcollectie). Mensen willen meedoen met opruimen. Soms zeggen ze 'ik vind het zo goed wat je doet.'"

"Ik vind het verhaal van Luisa prachtig. Zij is officieel afgekeurd maar moet je kijken wat een waarde zij nog kan toevoegen. Haar deelname aan de wijkcollectie creëert een nieuw perspectief op haar situatie."

Borgen en overdragen

- Het onderzoek benadrukt het belang van het vastleggen van hedendaagse verhalen als erfgoed van de stad, niet alleen om de ontwikkelingen te documenteren, maar ook om mensen de credits te geven die ze toekomen. Dit sluit aan bij de derde kolom van de Theory of Change, waarbij de focus ligt op het borgen en overdragen van het wijkerfgoed en de kennis en ervaring die tijdens de projecten worden gegenereerd.

- Het streven naar het vastleggen van deze verhalen als erfgoed impliceert ook het belang van het behoud en de duurzame overdracht van dit erfgoed, zodat het voor de lange termijn wordt behouden en gewaardeerd zowel binnen de gemeenschap als in de hele stad. De WijkTekening, de Wijkspelfilm, de betrokken vrijwilligers die van wijk naar wijk reizen, het borgen in het Stadsarchief, allemaal vormen die bijdragen aan borgen en overdragen.

Samengevat bevestigen de onderzoeksresultaten de verwachtingen die we hebben ten aanzien van de impact van de drie kolommen van de Theory of Change van de Wijkcollectie - samen maken, verhalen delen, en borgen en overdragen - in het proces van het bevorderen van een rechtvaardigere stad. Maar we leren ook lessen.

Wat we leren voor de toekomst:

6. We leren dat een grootschalig eenmalig evenement in de wijk (zoals de wijkspelfilm in Tarwewijk) dat tijdens de voorbereiding groepen bewoners herhaaldelijk betreft, beter bijdraagt aan een gevoel van zichtbaarheid en bijdraagt aan de ontwikkeling van een nieuw perspectief bij de deelnemers. Dit werkt voor zowel individuele bewoners als voor organisaties.
7. Een langere aanwezigheid in een wijk door Wijkcollectie waarbij op basis van de verhalen steeds kleine activiteiten zoals wandelingen en bijeenkomsten worden georganiseerd, draagt juist meer bij aan de netwerkvorming en de eigen ontwikkeling. De netwerkvorming wordt vooral door individuele bewoners ervaren. Indien dit spoor wordt bewandeld in een wijk als netwerkvorming belangrijk is (bijvoorbeeld omdat eenzaamheid een veelvoorkomend probleem in een wijk is), dient daarnaast ook veel aandacht te worden gegeven aan de

zichtbaarheid van de verhalen en de activiteiten van Wijkcollectie. Dit laatste is in Bospolder Tussendijken aan het einde van 2023 ingezet met de WijkTekening en de verspreiding van posters in de wijk met daarop de verhalen en de foto's van de mensen achter de verhalen.

8. Verwachtingsmanagement ten aanzien van zichtbaarheid voor ondernemers: Ondernemers die deelnemen aan de Wijkcollectie hadden mogelijk hogere verwachtingen van zichtbaarheid, zoals het aantrekken van meer klanten of opdrachten. Wanneer deze verwachtingen niet werden waargemaakt, ervoeren zij teleurstelling.
9. Individuele bewoners ervaren de zichtbaarheid minder: Hoewel de Wijkcollectie bijdraagt aan de zichtbaarheid van verhalen, merken individuele bewoners niet altijd direct de impact hiervan. Ze zijn mogelijk niet op de hoogte van hoe hun verhalen worden gedeeld of wie ze bereiken, wat kan leiden tot een gebrek aan directe feedback over de impact van hun deelname.
10. Op basis van dit onderzoek is nog geen duidelijkheid over de wijze waarop de Wijkcollectie bijdraagt aan lokaal eigenaarschap. Hoewel de Wijkcollectie streeft naar het bevorderen van lokaal eigenaarschap en kennisoverdracht, is het nog onduidelijk in hoeverre dit wordt bereikt. Hier dient concreet onderzoek naar te worden gedaan.

Bijlage 2 en 3: onderzoeksresultaten Veldacademie

Bijgevoegde pfd bestanden